

Aleksandar Petrov, pravnik, MA

Visoka škola strukovnih studija za ekonomiju i upravu, Beograd

Dr Dragoslav Slović:
SUDSKI I PRAVNI DOKAZI*

Prof. dr Dragoslav Slović ubraja se u autore koji su svojim delom i rečju dali veliki doprinos razumevanju problema iz više naučnih oblasti. Erudita, naučnik sa pet doktorata – iz ekonomije, političkih nauka, prava, psihologije i matematike. Iza sebe za sada ima više od 30 knjiga iz raznih naučnih oblasti, od kojih je 5 uvršteno u fond Kongresne biblioteke Sjedinjenih Američkih Država u Vašingtonu.

Iz oblasti prava, autor je zapaženih knjiga: *Prirodno pravo i fiktivni kapital, Filozofija prava i ekonomije, Logika pravde i prava, Finansijske i pravne špekulacije, Sudska retorika*. Kvalitetno napisane knjige teorijsko-pravne orijentacije danas su prava retkost i upravo nam kao osveženje na ovom polju dolazi nova knjiga profesora Slovića *Sudski i pravni dokazi*, koja je svoje izdanje doživela 2013. godine.

Ovo delo nije značajno samo zbog svoje teorijske orijentacije, već prvenstveno zbog ozbiljnog pristupa i obrade problema koji se javljaju u izvođenju dokaza. Problematika knjige profesora Slovića ogleda se u tome što se u pravu i pred sudovima istina, a sa njom i pravda, teško izbore za pobeđu. Prema tome, u uvodnom delu autor iznosi stav „ma kakva da je presuda, ona je uvek poduprta snagom zakona na koji se poziva. Sudskom presudom pravda u praksi dobija snagu istine iza koje stoji državni aparat i državna sila. Državni aparat

* Beograd: Pešić i sinovi: Confineks, 2013, 351 str. ISBN 978-86-89037-06-7.

poduprt silom koja stoji iza njega je garant te istine, bez obzira na to kako se došlo do nje...” Delo koje ovde prikazujemo upravo nam i omogućava da na celovit, sveobuhvatan i jasan način sagledamo problematiku dokazivanja, problema koji se javljaju u postupku izvođenja dokaza kao i pitanje ocene dokaza koji se iznose pred sudom.

Dok se pravni dokazi svode na mišljenje i izvođenje opštih zaključaka o istini u pojmovnom smislu i predstavljaju proces deduktivnog zaključivanja, sudski dokazi se uvek javljaju kao konkretni i u velikoj meri predstavljaju bavljenje konkretnim pitanjima, zaključuje Slović. Dokazi o relevantnim činjenicama za meritorno presuđenje izvode se na ročištu za glavnu raspravu. Izvođenju dokaza prethodi niz procesnih aktivnosti: predlaganje dokaznih sredstava; odlučivanje o tome koji će se dokazi izvesti; pribavljanje izabраниh dokaznih sredstava. Samo izvođenje dokaza svodi se na ispitivanje sadržaja dokaznih sredstava. U parnici važi raspravno načelo. To znači da stranke predlažu činjenice koje sud treba da utvrdi i dokaze pomoću kojih sud može steći uverenje o istinitosti njihovih činjeničnih tvrdnji. Pri odlučivanju koja će dokazna sredstva izvesti sud treba da ima u vidu načelo traženja istine. Autor konstatuje da je kod pravnih dokaza u prvom planu prepoznavanje metoda dolaženja do istine, a kod sudskih prepoznavanje suštine konkretnih konflikata i interesa koji ih pokreću. Prema tome, pravni dokazi su usmereni ka istini, a sudski ka konkretnim konfliktima i interesima. Pošto se sudski dokazi odnose na određeni predmet, logično je da se procesi dokazivanja pred sudom svode na tu predmetnost i dolaženje do istine, odnosno uverenja suda u neku istinu u vezi sa tačno određenim predmetom, zaključuje profesor Slović i dalje dodaje da „su pravni dokazi putevi ka istini, a sudski ka rešavanju konkretnog spora (konflikta). U pravnim dokazima traže se metode da se dokaže istina, a u sudskim da se čovek odbrani od konkretnog zla ili da dokaže svoju istinu, što je opet dokaz za odbranu od zla koje mu je naneto i za pravdu koju dokazuje.”

Bitna odlika Slovićevog dela ogleda se u tome što autor predmetnu problematiku posmatra iz ugla psihologa. Iako se psihologija i pravo određuju na različite načine, zajedničko im je zanimanje za ljudsko ponašanje. Obe nauke nastoje objasniti, predvideti i regulisati ljudsko ponašanje. Dok je psihologija prvenstveno usmerena ka razumevanju i predviđanju individualnog ponašanja, pravo je usmereno ka društvenom regulisanju odnosa među ljudima. Za psihologe koji se bave ovim područjem, u koje spada i profesor Slović, karakteristično je nastojanje da uz pomoć psihologijskih metoda i spoznaja razumeju psihosocijalne aspekte funkcionisanja pravnog sistema. Prva psihologijska istraživanja u području pravne psihologije odnose se na proučavanje pouzdanosti iskaza svedoka. Razvojem pokreta „realnog prava” koji se javlja kao suprotnost „formalizmu u pravu” podstaknut je veliki broj istraživanja s ciljem da se proceni značaj „van-pravnih” činitelja na donošenje sudske odluke. Sve veći

broj kliničkih i socijalnih psihologa poziva se na sud i iznosi stručno mišljenje o pitanjima kao što su odnos između psihičkih poremećaja i krivične odgovornosti, uticaj javnog mnjenja i publiciteta na donošenje odluke, izricanja mera maloletnim delinkventima i slično. Tako i autor ove knjige, koristeći svoje znanje iz psihologije, detaljno nam objašnjava i analizira svakog učesnika u sudskom postupku – okrivljenog, sudije, advokata.

Ono što dodatno uvećava vrednost ove studije jesu brojna originalna gledišta i stavovi autora o teorijskom i praktičnom rešavanju problema nastalih u postupku dokazivanja pred sudom. Gotovo svako poglavlje obiluje autentičnim primerima iz prakse kojima autor još slikovitije predočava kompleksnu materiju omogućivši tako da čak i lice koje nije pravnik po vokaciji, čitajući ovo delo, može da prati, razume i shvati tok sudskog postupka.

Na samom kraju knjige, autor iznosi izvod iz završne reči i analizu završne reči Cicerona na suđenju Luciju Luciniju Mureni – rimskom konzulu na suđenju za korupciju.

Knjiga *Sudski i pravni dokazi* prof. dr Dragoslava Slovića ima elemente i monografskog i udžbeničkog karaktera. Kao takva, može korisno poslužiti celokupnoj naučnoj i stručnoj javnosti koja iskazuje interesovanje za detaljnijim proučavanjem i razumevanjem sudskog postupka. Kao celina posebno je korisna studentima pravnih fakulteta, u cilju sticanja i produblivanja znanja iz predmeta Krivično procesno pravo i Građansko procesno pravo.

Knjiga sadrži sledeće tematske celine:

Putevi do istine; Dokazi i dokazivanje; Razlozi za podizanje optužnice i isticanje tužbenog zahteva; Selekcija i sistematizacija dokaza u optužnici; Strategija tužilačkog dokazivanja; Strategija odbrane pred sudovima; Karakter pravnih dokaza; Sudski dokazi; Samoobmane kao sudski dokazi; Pravo na život i pravo na smrt; Problem smirivanja strasti učesnika u sporu; Pristrasnost učesnika u sporovima; Izvrtanje iskaza kao način dokazivanja; Mišljenje kao dokaz; Conclusio; Velika i mala zlodela; Sporovi među šarlatanima; Paunovo perje pred sudom; Maske za narod; Muve i slonovi pred sudom; Pravda između banke i crkve; Ogovaranje pred sudom; Pretpostavke kao dokazi; Odbrana nevine žrtve; Parnice kao investicije; Dokazi o herojima i razbojnicima; Iracionalni strah u sudnicama; Naše „ja” pred sudom; Greške, uspesi i znanje pred sudom; Motivi zlodela; Uzroci konflikata kao dokazi; Osveta kao zlodelo; Nepotpuno i pogrešno tumačenje dokaza; Pravno i činjenično stanje; Ljudska priroda pred sudom; Predrasude i improvizacije u izvođenju dokaza; Rutina i hazardiranje u sudskom dokazivanju; Putevi neistine ne vode ka istini; Pozicije tužilaca i sudija u strukturi vlasti; Ovlašćenja i odgovornost sudija i tužilaca; Zablude i neistine kao dokazi; Eliminacija spoljnih uticaja na proces izvođenja dokaza; Mudrost i lukavstvo u pravnom procesuiranju; Doslednost u izvođenju

dokaza; Odbrana tela i odbrana duše; Čekanje, gušenje i traženje istine; Zločin i šteta kao uzroci konflikata; Spoljašni faktori koji prouzrokuju zla dela; Unutrašnji faktori koji prouzrokuju zla dela; Voljne i nevoljne radnje u izvršenju zlodela; Zadovoljstvo u zlu; Zlo u ime viših ciljeva – majčina presuda; Verifikacija dokaza; Sudija u rakljama unakrsnih ispitivanja; Raskorak između sudskih i pravnih dokaza; Negiranje i pobijanje tužilačkih dokaza; Uspeh u pomirenju; Reprodukacija i rekognicija u unakrsnom ispitivanju; Emocionalne reakcije u unakrsnom ispitivanju; Miniranje dokaza; Dokazi u završnoj reči; Formalna kontradikcija u završnoj reči; Faktografska kontradikcija u završnoj reči; Završne reči tužioca; Ciljevi koji se ostvaruju u završnoj reči tužioca; Ciljevi koji se ostvaruju u završnoj reči branioca; Izvod iz završne reči Cicerona na suđenju Luciju Luciniju Mureni – rimskom konzulu na suđenju za korupciju; Analiza Ciceronove završne reči u odbrani konzula Murene; Izvod iz završne reči Cicerona pod nazivom „Beseda za Milona”; Analiza završne reči u izvodi-ma iz „Besede za Milona”.

Knjiga je pisana stručnim, razumljivim jezikom iskusnog pedagoga, pregledno i sistematizovano, jasnim i istovremeno prepoznatljivim stilom; obiluje mnoštvom odabranih primera što je čini izuzetno pogodnom za razumevanje i praćenje sudskog postupka.

Zbog svega navedenog, ova knjiga predstavlja izuzetno vredan doprinos domaćoj pravnoj literaturi i svakako će naići na adekvatan odjek u naučnoj i pre svega stručnoj javnosti čineći korisno štivo advokatima, sudijama i tužiocima.

Knjiga je pisana jednostavno, lako i razumljivo tako da se čita bez teškoća.